

DRUGI TUJI JEZIK VEDNO IN POVSOD? – DA!

Alan Paradiž, prof. angleščine in ruščine,
Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana

Ob pogledu na zastarel in neživljenjski učbenik in delovni zvezek za drugi tuji jezik dijaki lenobno zavzdihnejo ... Je vaš odgovor »Ja, res«? Potem je čas za spremembo in skok v prihodnost, ki je med tem časom postala sedanost in realnost. Za nas in za generacije mladih, ki jih poučujemo. Čas je za Duolingo!

UVOD

Današnjim generacijam, rojenim v svet digitalnega, za učenje ne zadoštuje več le beseda, ampak za učenje potrebujejo digitalne podpore. Učenje in usvajanje znanja je časovno in prostorsko odprto. Digitalizacija je povzročila, da učenje presega ozko definicijo pomnjenja in vključuje raziskovalno, sodelovalno delo, pomeni tudi iskanje pravih in preverjenih informacij na medmrežju, pri čemer je učeči se subjekt kritičen in avtonomen uporabnik. »Informatizacija učenja« (Martin 2005) ne zanika tradicionalnih pristopov v izobraževalnem procesu, temveč jim daje novo dimenzijo, ki jih naredi zanimivejše in posledično učinkovitejše.

Da bi v tem modernem, z digitalnim prežetem okolju učitelj dosegel cilje in bil učinkovit, mora biti pri delu kreativen in inovativen, saj bo le tako učenca aktivno vključil v učni proces, usmerjen k učencu. Dopolnilo pri poučevanju drugega tujega jezika (izbirnega v osnovi šoli ali obveznega tujega jezika v gimnazijskih programih) je lahko uporaba aplikacije Duolingo, ki učencu ponuja, da je pri usvajanju jezika samostojen, avtonomen, in kot celota ponuja cel spekter možnosti za uporabo tako pri pouku kot tudi zunaj njega, kjerkoli in kadarkoli.

V pričujočem prispevku se osredotočam na uporabo aplikacije Duolingo pri poučevanju ruščine. Ugotovitve, ki ji navajam, so moje lastne, so tudi povratne informacije učencev in dijakov, hkrati pa so moja analiza aplikacije Duolingo v luči teorije didaktike poučevanja tujega jezika

in ocen aplikacije drugih jezikoslovcov ali običajnih uporabnikov; pri tem izpostavljam prednosti uporabe te platforme, osvetlim pa tudi njene morebitne slabosti in pomanjkljivosti.

VLOGA UČITELJA DOBI DIGITALIZACIJE

Pogosto slišimo, da se funkcija učitelja z digitalizacijo izobraževanja manjša – dejansko pa se le spreminja v tem smislu, da je dinamizirana. Naloga učitelja v informacijski dobi ni le v tem, da prenaša znanja, ampak da pritegne otroka k aktivnemu sodelovanju in lastni jezikovni produkciji (tako pri pouku kot tudi zunaj njega) oz. ga navduši za samostojno iskanje informacij zunaj razreda. Poučujemo namreč populacijo, ki ima, kot piše Šink (2011), visoko razvite spretnosti pri uporabi modernih tehnologij, ki pa jih je, kot močno komunikacijsko področje, potrebno naprej razvijati, saj delo v digitalnem okolju dodatno motivira; uporaba spleta je neodtujljiv medij pri poučevanju, saj pogloblja in razširja znanja, ki jih učenec nezavedno ponotranji, in sicer v okolju, ki je mladim blizu.

Kvaliteten pouk je tisti, pravi Johnson (2000), ki »nas aktivno vključuje in povezuje z drugimi sodelujočimi, [pri čemer pride] do izmenjave izkušenj in zanimivih idej«. V digitalni dobi mora zato pouk vsebovati tudi internetne vire, družabna omrežja, s pojavom pametnih telefonov pa so uporabne tudi aplikacije – kot podlaga za avtonomno učenje.

Johnsonu pritrudi tudi Levy (1999), ki pravi, da je v modernem času bolj pomemben učitelj »prilagojen pedagoški stil« kot tehnologija sama. Učenci si želijo novosti, izvirnosti in odklona od rutine. Levy trdi tudi, da učitelj postaja »animator kolektivne inteligence« učencev, hkrati pa opazovalec in vodja ter podpornik individualnega učnega procesa, ki ga omogočajo aplikacije na pametnih telefonih. Vloga učitelja v moderni dobi se torej le redefinira in ni bojazni, da bi digitalizacija prekinila osebni stik med učiteljem in učencem – le oplaja ga.

Uporaba aplikacij pri učnem procesu pomeni kompromis med tradicionalnim in modernim, ki ne zahteva poglobljenega znanja na področju digitalnega, kot pravi Levy, zahteva »le posluš« učitelja, da prepozna in pozna potrebe mladih. Za populacijo današnjih najstnikov, tj. *screenagerjev*, je to stik z digitalnim, *njim lastnim* svetom, kjer dominirajo aplikacije in družbena omrežja, v katerem se počutijo doma. Za integracijo aplikacije Duolingo v pouk tujega jezika učitelj ne potrebuje poglobljenega znanja, saj je brezplačno dostopna na spletu le en klik stran v t. i. spletnih trgovinah. Potreben je le didaktični premislek o

tem, kakšno vlogo bo imel Duolingo pri izobraževalnem procesu in kakšne cilje želimo doseči z njegovo uporabo.

Duolingo velja za eno najbolj popularnih aplikacij za učenje jezika na trgu.

KAJ JE APLIKACIJA DUOLINGO?

Duolingo velja za eno najbolj popularnih aplikacij za učenje jezika na trgu.

S pomočjo aplikacije se lahko naučimo osnov tujih jezikov, pri čemer je vir za učenje angleščina. Aplikacija ponuja učenje jezikov tako za začetnike kot tudi za tiste s predznanjem, istočasno pa se lahko uporabniki učijo več jezikov. Začetniki začnejo s prvim sklopom nalog, ostali pa rešijo uvrstitveni test, ki jih razvrsti na lestvico znanja tujega jezika. Naloge urijo tako bralno kot slušno razumevanje, pisanje, slovnico in besedišče ter tvorbo (vedno kompleksnejših) stavkov, kar v luči didaktike tujega jezika pomeni bogato jezikovno kopel, v katero se uporabnik potopi. Naloge se dotikajo jezika na več načinov: preko povezovanja, prevajanja v ciljni tuji jezik iz angleščine (ki je izvorni jezik v aplikaciji) in obratno, poslušanja stavkov in zapisovanja ali prevajanja le-teh (kot kratek narek); glas v aplikaciji omogoča, da urite tudi pravilno izgovarjavo besed ter intonacijo v vseh oblikah stavkov. Aplikacija je narejena tako, da je treba vsak dan vaditi (na kar nas z zvočnim signalom ali elektronsko pošto opomni maskota sova). Pri tem je pomembna specifičnost aplikacije v tem smislu, da si količino nalog vsak določa sam, kar hkrati pomeni mo-

Aplikacija je narejena tako, da je treba vsak dan vaditi (na kar nas z zvočnim signalom ali elektronsko pošto opomni maskota sova).

žnost, da vsak reši količino nalog, ki jo zmore, želi oz. mu jo narekujeta in določata njegov čas in motivacija (notranja ali zunanja), kar implicira tudi nekakšno tekmovanje s samim sabo.

Med učenjem (tj. igranjem) ne moremo preprosto preskakovati nalog (tj. stopenj), saj moramo najprej usvojiti osnove. Aplikacija nas skozi različne tipe nalog povezuje z jezikom tako, da si od vsake vaje zapomnimo čim več, kar doseže na ta način, da pri določeni temi (npr. družina) ponuja naloge vseh vrst (upoštevajo dejstvo, da imajo učenci različne stile učenja), da je odstotek memoriranja čim večji. V jezikoslovju

to pomeni bogato »jezikovno kopel«, v katero se učenec potopi. Ob koncu (odvisno od hitrosti napredka), ko učenec dokonča vse vaje, ima dovolj znanja, da se v ciljnem jeziku sporazumeva v vsakodnevni situacijah in razume osnove jezika, kar ima praktično vrednost tudi v resničnem življenju zunaj šolskih klopi.

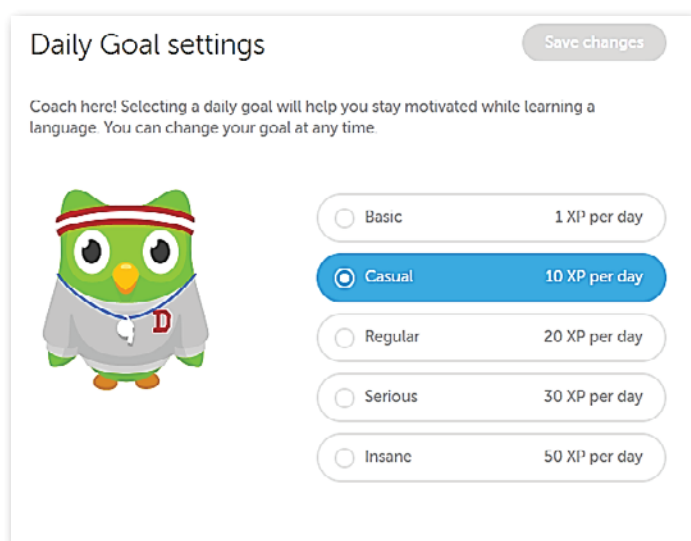
DUOLINGO KOT UČNI PRIPOMOČEK V RAZREDU IN ZUNAJ NJEGA?

Vsekakor. Kot učitelj drugega tujega jezika vidim uporabno vrednost apli-

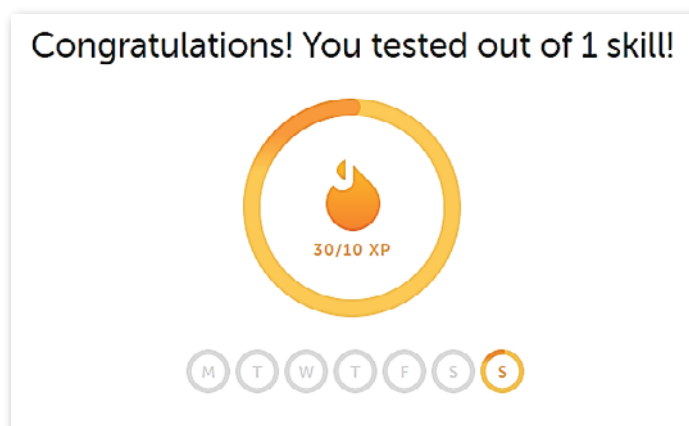
kacije Duolingo v razredu in zunaj njega na več ravneh usvajanja tujega jezika in tudi v genialnosti njene zasnove same, ki upošteva človeško naravo in um. Poglejmo nekaj njenih specifičnosti:

(1) Aplikacija razume človeško naravo in problem prokrastinacije: če je neka naloga ali zadolžitev razdeljena na manjše, obvladljive dele, se bomo s takšno prepreko prej spopadli in jo tudi prej presegli. Duolingo je program učenja tujega jezika razdelil na preko 50 kratkih vsebinskih sklopov, ki so nato še dodatno razdeljeni na kratke podslope, ki jih rešimo v manj kot petih minutah in jih je mogoče »stlačiti« v odmore za malico, ko čakamo v vrsti na pošti ali pa ko se zjutraj peljemo v šolo.

(2) Učenje in usvajanje tujega jezika je dolgotrajen proces, ki traja mesece ali celo leta, kar pomeni, da lahko brez motivacije in samodiscipline hitro obupamo. Tu se vključi igrifikacija (angl. gamification), ki vzbuja v nas naravno otroško željo po raziskovanju, kar naredi učni proces zanimivejši in bolj oseben, saj vsak učenec (tj. igralec) igra igro, narejeno »po meri« glede na njegove potrebe in želje, ki si jih kreira sam. Duolin-

Posameznik si sam določi količino rešenih nalog.

Opravljen sklop nalog (na določen dan)

go "igrice" igralca spodbuja, da je aktiven v procesu učenja (saj tekmuje s samim sabo ali z drugimi kot v računalniški igrici) in skozi to avtonomnost prevzema odgovornost za svoje učenje, napredek in znanje, vsaka na novo usvojena stopnja (tj. spretnost) pa prinaša občutek zmage in zadovoljstva. Aplikacija preoblikuje običajno, tradicionalno usvajanje jezika v zaporedje jedrnatih nalog, kar dela učenje prijetnejše, zaradi sistema točkovanja, napredovanja po lestvici, odklepanja novih stopenj in treh življenj pa vse skupaj spominja na računalniško igrico, ki nas lahko zasvoji. Uporabnik za vsako opravljeno nalogo prejme točke (oz. jih za napačen odgovor izgublja). Spretnost je usvojena, ko uporabnik reši vse naloge, povezane z določeno spretnostjo. Tedaj se sklop obarva zlato. Uporabniki skozi učenje oz. igro za zaključene posamezne sklope služijo zlatnike *lingot* in so dodatno nagrajeni, če naloge rešujejo sedem dni zapored. S temi zlatniki lahko v »trgovini« trgujejo in odpirajo nove možnosti za razširitev igre (tj. učenja).

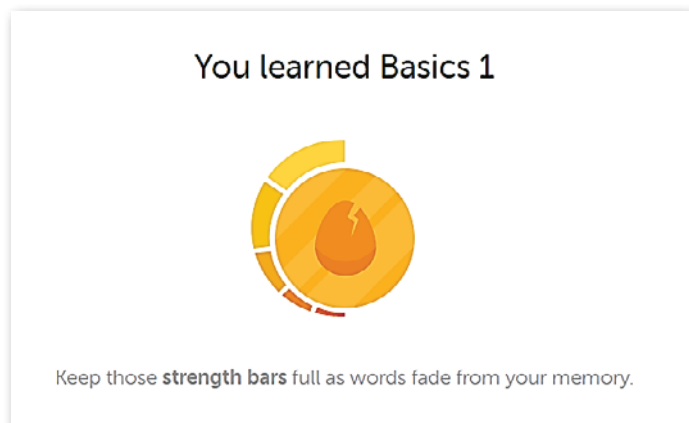
(3) Aplikacija Duolingo ne porablja časa za razlago slovničnih struktur, ampak je usmerjena na izgra-

dnjo besedišča preko (preprostih) stavkov in tudi slikovnih iztočnic, ki pomagajo pri usvajanju osnovnih samostalnikov. Igralec se torej znajde sredi situacije (tj. jezikovne kopeli), v kateri mora najti pravi odgovor v nalogah branja, pisanja, poslušanja in tvorjenja govornega besedila takoj in na licu mesta, pri čemer postopoma uvaja nove besede v že znane strukture. Vse to posnema resnično življenjsko situacijo. Vsaka neuspešno rešena naloga se obarva rdeče, opremljena pa je tudi z gumbom »diskusija«, kjer sodelujoči pripišejo svoj argument oz. razlago za pravilen odgovor (ki se tudi sicer izpiše) in tako omogočijo, da igralec razume, zakaj je njegov odgovor napačen. Naloge se med sabo povezujejo in prežemajo in jezik se gradi po principu snežene kepe ter postaja vedno bogatejši in kompleksnejši.

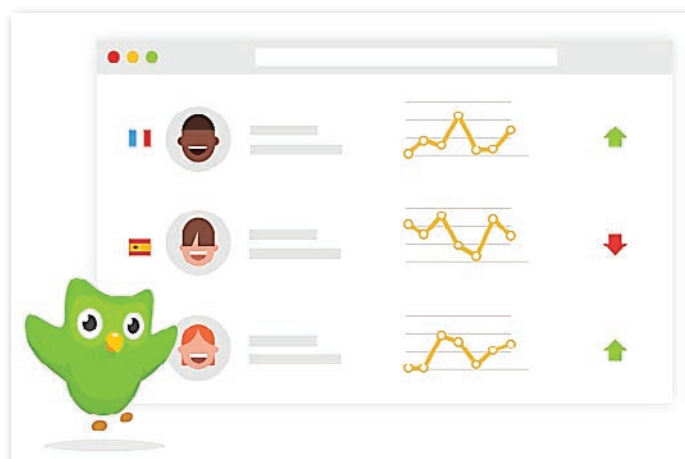
(4) Duolingo razvija vse štiri jezikovne spretnosti, skozi katere uri besedišče in slovnico. Aplikacija vsebuje naloge pisnega sporočanja (po nareku ali prevodu), razvijanja in urjenja govornih spretnosti in izgovorjave ter intonacije v stavku, ki torej na več načinov prepletajo besedišče (združeno v smiselne pomenske

družine, da je pomnjenje lažje) in slovnične zgradbe. Naloge tako pokrivajo raznolike kontekste in se »dotikajo« jezika z vseh strani, kar je za usvajanje jezika ključno. – Čim več je kanalov, skozi katere jezik prihaja do nas, bolj bogata je jezikovna kopel, hitreje in bolj učinkovito in v krajšem času se nečesa naučimo. Naloge se razvejavajo v obliki drevesa in si sledijo po zaporedju od lažjih k težjim, kjer je integriranih vse več besednih sklopov in slovničnih zgradb, ki so združene v karseda življenjske situacije.

(5) Kot učitelj tujega jezika vidim veliko vrednost tudi v sami zasnovi aplikacije, saj zbira podatke o reševanju uporabnika (iz angl. "data-based"), kar pomeni, da tiste slovnične strukture ali besedišče, ki učencu povzročajo največ težav, le-ta večkrat rešuje, in sicer vse dokler jih povsem ne usvoji. Primer: Neka slovnična struktura je zahtevnejša, zato se pojavlja tudi v drugih vsebinskih sklopih (npr. hrana) in pogosteje. Na ta način je učenec soočen z dejstvom, da bo strukturo moral usvojiti, če želi napredovati na naslednjo stopnjo. Ko je vrzel v znanju zakrpana, se ta struktura pojavlja enako pogosto kot druge.

(Začasno) zlato obarvana spretnost

Spremljanje napredka in količine rešenih nalog učencev (lestvica vodilnih)

Vsak učna izkušnja s to aplikacijo je torej drugačna in personalizirana, narejena po meri uporabnika.

- (6) Kot smo zapisali, aplikacija Duolingo posnema naravno učenje in memoriranje jezika. Del tega učenja je tudi pozabljanje, kar pomeni, da je vsebine treba nenehno utrjevati, da jih povsem ponotranjimo. Funkcija (a) *strengthen bar* se odziva na ta naravni proces pozabljanja, saj aplikacija »izračuna«, kako dobro so spretnosti zasidrane v spominu uporabnika (slika 3). Sčasoma se stopnja zadržanosti v spominu zmanjša, kar uporabnika spodbudi, da vnovič reši isti vsebinski sklop, prikliče pozabljeno snov in jo utrdi, sicer ne more napredovati v naslednje stopnje. Utrjevanje lahko poteka tudi bolj celostno, s pomočjo možnosti (b) *strengthen skills*, ki integrira strukture in besedišče že vseh usvojenih, predelanih spretnosti. Ko je sklop obarvan zlato, spretnost vnovič obvladamo, vse dokler ne dosežemo konca »igre«, tj. kritične mase besed (tj. okrog 2000 besed in struktur), ki omogočajo osnovno sporazumevanje in razumevanje jezika v resničnih življenjskih situacijah.
- (7) In uporabnost v šoli? Posebna funkcija »Duolingo za šole« učitelju omogoča, da zbere vse učence v virtualni razred in spremlja njihov napredek pri usvajanju jezika. Uporaba aplikacije v razredu (in zunaj njega v obliki domačih nalog) omogoča notranjo diferenciacijo: ker so učenci avtonomni uporabniki, si sami določajo količino nalog in s tem težavnost in čas, ki ga bodo vložili v reševanje nalog. Učitelj lahko alternativno določi čas, do katerega pričakuje, da učenci rešijo določeno količino nalog oz. dosežejo stopnjo znanja, ter spremlja lestvico napredka (slika 4). Duolingo pa ne omogoča samo učenja jezika, ampak je hkrati tudi pripomoček za prevajanje. Ko uporabnik gra-

di in razširja besedišče, aplikacija ponuja kot dodatno možnost tudi prevajanje resničnih besedil s spleta. Uporabnik deli z ostalimi svoj prevod in skupnost glasuje za najboljši prevod.

SLABOSTI APLIKACIJE V LUČI DIDAKTIKE POUČEVANJA TUJEGA JEZIKA

Kljub številnim prednostim, ki jih ponuja aplikacija Duolingo, je na mestu izpostaviti tudi morebitne zadržke pri njeni uporabi.

- (1) Začetne stopnje oz. naloge v aplikaciji so sestavljene pretežno iz osnovnih besed in fraz, kar uporabniku omogoča, da postopoma, besedo za besedo gradi jezik v enostavne, enostavne povedi – v tem smislu je tak način odlična popotnica za naprej. Kljub temu velja pripomniti, da so pogosto to osnovni stavki, ki so v resničnem svetu kot »frazе preživetja« neuporabni (npr. Mačka je črna namesto Kje je hotel?). »Frazе preživetja« se sicer pojavijo kasneje, a morda prepozno.
- (2) Aplikacija postavlja igralca na sredo jezikovne kopeli, v kateri mora najti pravi odgovor kar takoj in na licu mesta, kar posnema resnično življenjsko situacijo. Težava pa lahko nastane (odvisno od tujega jezika, ki se ga učimo) zaradi manka strukturiranih slovničnih pravil in navodil za rabo. Drži, da jih aplikacija pokriva skozi množico nalog, a brez dodanih razlag o tem, kakšna je njihova namembnost v *rabi*, kar lahko pri igralcu povzroča frustracijo, saj pri učenju le poskuša, kako priti do rešitve, strukture pa ne zna postaviti v širši kontekst jezika. Kot učitelj in uporabnik sicer razumem, čemu takšen pristop: aplikacija namreč želi posnemati naravni proces učenja novega jezika

otroka (tj. imitirati jezikovno kopel usvajanja maternega jezika). Zato je na tem mestu je učitelj ključni deležnik učnega procesa, ki s svojim znanjem dopolnjuje vsebine aplikacije in jih postavlja v kontekst, dijaka pa usmerja z razlago, čemu je struktura namenjena in kdaj se uporablja, ali pa dijaka napoti, da v drugih virih sam razišče primere rabe neke strukture.

- (3) Ker je Duolingo aplikacija, se lahko zgodi, da so nekateri povsem verjetni in pravilni (saj jezik ni črno-bel sistem pravilnih odgovorov) odgovori tretirani kot napačni, saj jih program ne prepozna kot ustrezne. Na tem mestu je učitelj zopet neodtujljiv člen učnega procesa, saj učencu pomaga ugotoviti, ali je njegov odgovor res pravilen oz. napačen in zakaj je temu tako.

(NA)UČITI SE JEZIKA (LE) Z UPORABO APLIKACIJE DUOLINGO?

Strokovnjaki na področju jezika so si enotni, da je potrebno najprej definirati vprašanje, *kaj pomeni znati tuji jezik*. Odgovor ni enoznačen in je odvisen od posameznika in njegovih potreb. Za nekoga, ki se želi naučiti osnovnih fraz sporazumevanja, vprašati za pot ali naročiti hrano in pijačo oz. se znajti v življenjski situaciji v tujem okolju, je aplikacija odličen pripomoček za učenje – hkrati pa, razumljivo, tak človek samo z znanjem, pridobljenim preko aplikacije, ne bo pisal esejev. Aplikacija Duolingo kot celota omogoča prvo, pri čemer sta ključnega pomena tudi individualna motivacija posameznika in hkrati njegova disciplina, da vsakodnevno rešuje naloge. Sklenemo lahko, da bo aplikacija Duolingo kot učni pripomoček najbolj produktivna, ko bo del večjega, kompleksnejšega učnega procesa, katerega koordinator

Strokovnjaki na področju jezika so si enotni, da je potrebno najprej definirati vprašanje, kaj pomeni znati tuji jezik.

je učitelj. Učitelj kot »animator« naj naredi učenje tujega jezika karseda raznoliko, odprto in dinamično in le-to naj izhaja iz čim večjega števila virov in naj ne bo omejeno le na pouk. Na ta način učenec najde vir ali pristop, ki mu najbolj odgovarja, in med vsemi možnostmi tudi izbira in si učenje kroji po lastni meri ter ga personalizira – na ta način bo za učenje tudi najbolj motiviran in uspešen.

Digitalizacija je povzročila preobrat tudi na področju poučevanja. Naš namen je izobraziti generacijo, ki je rojena v svet digitalnega in ki od učitelja pričakuje, da ji bo kos. Učinkovitost pouka drugega tujega jezika od učitelja zahteva tudi *posluš* do učenca, ne le strokovno znanje na predmetnem področju. Uporaba aplikacije Duolingo kot učnega pripomočka za utrjevanje in usvajanje snovi učenca notranje motivira in postavi v fokus učnega procesa, pri čemer učenec tekmuje s samim sabo ali z drugimi in si sam določa izzive. Prednosti so številne: aplikacija Duolingo ne bo motila že tako natrpanega učnega načrta, ampak bo pomenila le nov, izvirnejši in kreativen pristop k ponavljanju in

memoriranju novih struktur, pisanju domačih nalog, s tem pa odmik od rutine, saj je platforma zastavljena kot računalniška igrlica. Učenci bodo ob avtonomnem učenju – ki bo komplementarno nalogam »klasičnega« pouka, ki ga učenje jezika seveda vsekakor zahteva – notranje bolj motivirani in bodo tako ponotranjili več znanja in usvojili več jezika. Ker pa velja, da učenje recipročen proces, kjer sodelujeta učitelj in učenec, sta povratna informacija in evalvacija, tudi ko gre za uporabo aplikacije Duolingo, ključni.

Aplikacija Duolingo ne bo motila že tako natrpanega učnega načrta, ampak bo pomenila le nov, izvirnejši in kreativen pristop.

Literatura

Codre-Rado, An. *Can I Successfully Learn a Language Online?* Dostopno na <https://www.theguardian.com/education/2014/feb/21/can-i-learn-a-language-online>, 10. 9. 2017.

Eytan, A. *Thorough Duolingo Review after Finishing all of French.* Dostopno na <http://snarkynomad.com/a-thorough-duolingo-review-after-finishing-all-of-french/>, 28. 9. 2017.

Johnson, M. (2000) *New Roles for Educators.* Dostopno na http://mff.org/edtech/article.taf?_function=detail&Content_uid1=290, 25. 9. 2017.

Junge, K. (2007) *What Are the EU and Member States Doing to Address Digital Literacy? E-Learning Papers.* Dostopno na <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media14196.pdf>, 10. 6. 2012.

Levy, P. (2000) *Cyberculture.* Minnesota: University of Minnesota Press.

Marentič Požarnik, B. (2000) *Psihologija učenja in pouka.* Ljubljana: DZS.

Paloff, R. M, in K. Pratt (1999) *Building Learning Communities in Cyberspace: Effective Strategies for the On-line Classroom.* Jossey-Bass Publishers.

Šink, J. *Prihodnost učitelja in šole.* Dostopno na <http://www.frodx.com/2012/04/30/prihodnost-ucitelja-in-sole/>, 28. 8. 2017.

Žolnik, N. (2011) Učitelj pri usvajanja digitalne pismenosti pred velikim izzivom. *Delo.* Dostopno na <http://www.delo.si/druzba/delova-borza-dela/ucitelji-pri-osvajanju-digitalne-pismenosti-pred-velikim-izzivom.html>, 29. 8. 2017.

C Š O D

CENTER ŠOLSKIH
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI
Frankopanska 9, 1000 Ljubljana
<http://www.csod.si>, info@csod.si

CŠOD Z VAMI V NAJBOLJŠI UČILNICI NA SVETU – V NARAVI.

Šola v naravi s kanuji in kajaki na rekah in morju, s kolesi po kolesarskih in gozdnih poteh, na smučišču, v hribih in gorah, v gozdu in na travniku.

VARNOST OTROK V ŠOLI V NARAVI JE NAJPOMEMBNEJŠA.

V 25. leti delovanja CSOD ni bilo nobene poškodbe s trajnimi posledicami.

www.csod.si